HET

HOUT

OF

BOSCHGEDACHTEN.

Vde BESPIEGELING.

DE GODSDIENST.

Met een Plaat, verbeeldende een Gezigt op den Achthoek.

TE HAARLEM, bij A. LOOSJES, Pz.

Bij den uitgever dezes zijn te bekomen:

CORNELIUS DE HOOFDMAN, in drie Boeken, met Indruk-Vignetten, gr. 8vo. Tweede druk, Schrijfp. . *f* 1-16-:

J. BELLAMIJ, Jeugdige Gezangen en nagelaaten Gedichten, met het pourtrait van Mej. BAANE, in bl. Carton. . *f* 2-12-:

DRESSELAAR en MOENS, Stichtelijke Gedichten. . . . *f* 1- : -:

J. VAN DIJK, Gedichten, met zijn pourtrait. . . . *f* 2-10-:

Schrijfp. *f* 3-10-:

BROEKHOF, Dicht- en Zedekundige Bespiegelingen, 4to. . . *f* 7-10-:

KALIDAS Sakontala of de Beslissende Ring. *f* 1-10-:

A. LOOSJES PZ. Charlotte van Bourbon. *f* 3- : :

———— Roosje in 3 boeken, met plaaten. . . . *f* 2-10-:

gr. pap. *f* 3-10 :

———— Frank van Borselen en Jacoba van Beijeren, met pl., gr. 8vo. *f* 3-12-:

met pl. en Muzijk *f* 6-12-:

Muzijk apart in Carton *f* 2-10-:

los *f* 2- 8-:

MEISZNER Bianka Capello, 2 deelen met pl. . . . *f* 3 12-:

gr. pap. *f* 5- 8-:

P. MOENS Dichtkundige en Prosaïsche Mengelwerken met haar Shilouet, gr. 8vo. *f* 2- : -:

gr. pap. *f* 3- : -:

Proeve van Gewijd. Poëzij op Schrijf Med. *f* 1-16-:

HET HOUT.

DE GODSDIENST.

VIJFDE

BESPIEGELING.

DE GODSDIENST.

Welk eene aandoenlijke ſtilte omringt mij in deeze boschaadje. ô! Zo ſtil zal het in de ſchaduwen van Mamre eertijds geweest zijn, toen de vroome ABRAHAM aldaar met den God zijner Vaderen verkeerde. Nog is het in de ſchaduwen deezer hooge eiken, of wij den God der Natuure zien, of wij althans nader bij hem zijn, dan, wanneer wij omringd worden door de voortbrengſels der kunst, in den onna-

 tuur-

tuurlijken omtrek der Steden, waar zich naauwlijksch de lucht laat aanschouwen; waar naauwlijksch eenig werkstuk, zo als het uit de hand van de Natuur, die dienaaresse van God, is voortgekomen, zich beschouwen laat, jaa waar zelfs de lucht, wanneer wij tot dezelve onze oogen opheffen, bedekt is met dampen, die het doorbreeken van de straalen der zonne belemmeren.

Eenige Gothische gebouwen, die nog de lidtekens van het bijgeloof der vroegere eeuwen draagen, erinneren daar aan het menschdom, dat zij door zijne voorouders gesticht zijn, om daar binnen eenen God te vereeren, wiens altaar, met het opschrift van *den onbekenden God* hadt behooren te pronken.

Neen!

Neen! deeze tempel van hooggeſtamde boomen, die de dochter Gods uit de aarde deedt voortſpruiten, waar boven wij het blaauw uitſpanſel kunnen aanſchouwen; deeze tempel roept ons van alle zijden den grooten Schepper, den Weldoener der Scheppinge toe, waarin hem een zucht van een dankbaar harte aangenaamer is, dan duizend ſtemmelijke dankzeggingen in verhevene woorden, wier verdiensten alleen in klanken beſtaan.

't Lust ons in deeze beſpiegeling, ons eerst, als het waare, neder te dompelen in de afgrijslijke diepte van de onzinnige dwaasheid des menschdoms, bij de aanbidding en de vereering van een Wezen, dat zich op eene zo verhevene wijze aan de harten der menſchen openbaart, en wiens naam, als

met gouden letters aan den blaauwen hemeltrans geſchreeven ſtaat; om daarnaa ons te verheffen tot de beſchouwing van den eenvoudigen eerdienst van den Heer der Natuure.

Buiten eenige weinige, zeer doorzigtige mannen, klom het vroegſte menschdom, waarvan de Geſchiedenisſen gewaagen, over het algemeen, niet op tot de kennis van een almagtige oorzaak van het heeläl. Iets, jaa dat gevoelde bijna elk redelijk mensch; iets, egter, verheven boven de menſchen, althans van andere vermogens voorzien; iets, dat aan alles den oorſprong gegeeven hadt, moest 'er beſtaan, maar de vraag van allen was, wat is dat iets?

Hier vielen zwaare nevelen, en de nog weinig geoefende geest der men-

ſchen

ſchen ſchiep als bij den gis eene Godheid! Deeze of geene plant, dit of dat dier, deeze of geene ſtar, deeze of geene verſtorvene man of vrouw, die, leevende, vrij aanzienlijke rollen op het tooneel des leevens geſpeeld hadden, alle deezen waren bij veele volkeren van tijd tot tijd de goden, die zij aanbaden. Nog hadt de Wijsbegeerte haare fakkel niet ontſtoken, en, in deeze duisternisſen, zweefde bijna het geheele menschdom duizende jaaren rond, — en hoe veele volkeren leeven 'er, die nog geene andere goden hebben.

Wat nu was natuurlijker, dan dat het blinde menschdom, die Goden meende te verplichten, en poogde als om te koopen tot weldaaden, door hun in navolging van hunne handelwijze omtrent die menſchen,

 die

die men Goden der aarde noemt, (en die ook wel degelijk ondervinden, dat zij het zijn,) allen eerbied niet alleen door pligtplegingen toe te brengen, maar ook alles te verrichten, wat aan Vorsten en Grooten aangenaam is. Wanneer men dan zich nederboog voor een plant, voor een dier, voor een ſtar of voor een beeld, de vertegenwoordiger van de eene of andere Godheid, wanneer men eene gantſche reeks van offerdieren ſlachtte, op de altaaren, voor die Goden opgericht, en men dan die geſlachte offerbeesten geheel of ten deele verbrandde, om daar op de neus van deeze of geene Godheid te vergasten, dan ging dit door voor Godsdienst, en — gaat 'er nog bij zo veelen voor door. Wonder wel was het menschdom, en is het nog over het algemeen, te vreeden, wanneer het

maar

maar eenige niets betekenende pligtplegingen voor de Godheden, die zij zelve formeerden, gemaakt hebben; en ſtelt zich gerust wel gedaan te hebben, ſchoon zij ook in de gunst dier Godheden, alleen de vooroordeelen der Vaderen omhelsd hebben. Bij alle de volken der aarde ſchijnt men geen middel te weeten, om zijnen eerbied uit te drukken, of men ſlaat terſtond tot laagheden over. Van daar al dat kruipen en knielen voor de Godheden van het menschdom, onder verſchillende benaamingen, onder verſchillende gedaanten.

Wat lacht gij verlicht, of zogenaamd verlicht, Europeër, daar gij uwen broedermensch ziet nederknielen voor eenen afgod, dien hij of zijne vader

zelf gemaakt heeft. Gij ook, gij knielt meestal neder voor den afgod van de vooroordeelen uwer vaderen, en meent door uwe gebaaren dien God, van wien gij zeldzaam eenig denkbeeld voor u zelven gevormd hebt, zeer door uwen ijver, door uwe knie- of hoofdbuigingen te verpligten. Stelzels, zo barbaarsch en even duidelijk zich weêrspreekende, als de leer der afgoden, hebt gij omhelsd, en de verborgenheden van uwen Godsdienst zijn u even dierbaar, als de duidelijke en klaare leeringen van het gezond verstand, om dat alles voor u verborgenheid is.

Gelukkig nog zo uwe waanwijsheid, zo uwe domme ijver zich tot het bespiegelende blijft bepaalen, maar zo gij het wraakzwaard aangordt, zo gij

de

de ſleutels der gevangenisſen in handen neemt, zo gij de flambouw van den brandſtapel der heilige inquiſitie zwaait, dan wordt gij affchuwlijk wreed. En hoe dikwerf heeft de dwaaze, de ſnoode, de huichelende booswicht aan den Godsdienst, den verſtandigen, den braaven, den oprechteerlijken man opgeofferd. Hoe veelen zijn 'er in deeze ſtreeken aan Gode opgeofferd, op bevel van eenen Koning, die, hoe heilig en vroomſchijnende in zijne bedrijven, alleen den God der heerschzucht, en des belangs aanbadt. — En heeft dit Nederland van de zogenaamde verëerers van God en ijveraars voor den Godsdienst geleeden; ongelukkige Americaanen! uwe vreedzaame oorden zijn aan den onverzadelijken goudhonger der Europiſche Christenen opgeofferd; hoe gelukkig waart

 gij

gij geweest, hadt de grouwzaame gods-dienstijver van de Spanjaarden nimmer het kruis der lijdzaame Deugd, het kruis des Vredes, op uwe ſtranden geplant met handen, die van menſchenbloed rookten.

Maar, wat vestigen wij het oog op de barbaarschheden door de Kerk van Rome gepleegd... Ach! de Hervormden, die zo gaarne den naam hebben van een redelijk Christendom te belijden, en te beleeven, hebben ook ſoms den valſchen ijver voor den Godsdienst, tot eene beſpottelijke, tot eene afgrijslijke hoogte gedreeven: en 't is zelfs bezwaarlijk in eenige afdeeling van het hervormd, en zeker verbeterd, Christendom, een haairbreed van zijne medebroeders te verſchillen, of, zelfs in vrije landen, die op de vrijheid in den Godsdienst roem draagen, wordt

de

de naam van Ketter met alle deszelfs haatelijkheden uitgeboezemd; en, ketens en ballingſchap zijn de middelen, om het rijk der waarheid te bouwen, en den Godsdienst te vestigen.

En dan vergt men nog, welk een verregaande onbillijkheid! dat het menschdom voorgegaan door blinde leidslieden, den rechten weg zoude bewandelen. Want een kwaaden boom het voortbrengen van goede vruchten op te leggen, en ketterdoemers het behouden der zielen, of liever derzelver meerdere volmaaking toe te vertrouwen, is het zelfde. — Zij, die den mond geſtadig vol hebben van JEZUS CHRISTUS, zijn dikwerf juist de tegenbeelden van deezen zo voortreflijken Meester, naar wien zij ook trouwens zich ſchaamen te noemen, maar

lie-

liever onder het een of ander menschlijk geloofsvendel optrekken. In plaats van dat groot voorbeeld van menschlijke deugd, dat wonder zijner eeuwe, die eer van zijn volk, in zedigheid, bescheidenheid, nederigheid en liefdaadigheid na te volgen, zijn zij laatdunkend, onbescheiden en twistgierig jegens alle, die niet met den diepsten eerbied hunne uiterlijke eerwaardigheden hulde doen; en hunne laage zielen krimpen toe, wanneer zij een penningsken moeten afzonderen om den lijdenden broeder te ondersteunen, máar geldt het hunne leerstelzels, geldt het dat, het geen zij zo verkeerd en laatdunkend Godsdienst noemen. ô Dan verteert hun eene heilige woede, en met eene ziel vol trotschen hoogmoed verpletteren zij den gevoeligen, den zwakken, die gestruikeld heeft. Het: gaa heen en

zon-

zondig niet meer: is vreemd op hunne lippen... verdoemen en verdelgen elk, die hun wederſtaat, is hun ſtelregel... en zo de overheid te verſtandig is om daar toe haaren bijſtand te leenen, dan toch ſmeeden zij in het harte de ondeugendſte kunstgreepen om hun, die van hun in denkbeelden durven verſchillen, te bederven. Zie daar het bedrijf van veelen, die zich den naam van Leeraars, van Belijders van den Christelijken Godsdienst toeëigenen.

'Er zijn 'er, egter, die zich redelijker begrippen van den Godsdienst vormen, en 'er zijn 'er, die zich niet met den mantel van gemaaktheid en ſchijnheiligheid omwinden, die zich niet afzonderen van het overig gedeelte van het menschdom, die den Godsdienst niet in het uiterlijke, maar in het inwendige beſtaan doen. 't Is, of ik

u

u nog hoor, grijzen ERNESTUS, die nu reeds in het ſtof der aarde rust. Waart gij het niet, die uwe leerlingen dus over den Godsdienst onderhieldt:

,, God te dienen, was uwe taal, den God der Natuur, die in derzelver voortbrengſels eeuwig werkzaame Kragt, waar uit alles afvloeit, dat oneindig Vermogen behulpzaam of dienstig te zijn, mijne vrienden, is in zich zelven onmoogelijk, is belachelijk. Het Godlijk Wezen, wat ook het bijgeloof, wat ook de geestdrijverij, wat ook de huichelaarij u poogen diets te maaken, is geen voorwerp, dat van menſchen, van die ſtofvezeltjes, die maden van eenen dag, hulp of dienst kan ontvangen. God, voor wien de waereld, oneindig minder, dan een zandkorrel in

on-

onze oogen is, die God kan niet gediend worden, dien kan geen eere, geen dienst, geen geluk door die menschen worden toegebragt. Dat egter het schepsel, het redelijk schepsel, voor dat onnadenklijk Wezen, liefde en eerbied koestert, is loflijk, is natuurlijk, is pligtmaatig, maar dat het zelve zich nimmer inbeelde, Gode eenigen dienst te doen met gebeden, dankzeggingen of kerkgebaaren, van welk eenen aart ook. — Maar, mijne kinderen, een middel is 'er, om aan den God des Heelals, den God der Natuur aangenaam te worden, en wat zou dit anders kunnen weezen, dan zijne natuur in haare algemeene liefde en weldaadigheid, bij elke gelegenheid, na te volgen, zich edel en groot in alle betrekkingen te gedraagen. Of, met andere woorden, al de waare

Gods-

Godsdienst beſtaat in deugd en in vroomheid des leevens. Een man, die altoos en in alle betrekkingen waarin hij geſteld is, oprecht, en waarheidlievend handelt, toont door die handelwijze, dat hij overtuigd is van het wezenlijk gewigt der waarheid, dat zijne ziel gehegt is aan de beginſels van zedelijke rechtheid, en dat de Godlijke heiligheid, het waar, het eenig oogpunt van zijne navolging is. Immers God heeft den mensch niet op aarde geſteld, gelijk een Vorst, die door duizenderlije omwegen, lieden laat huuren, om op alle plaatſen, waar hij verſchijnt, een kreet aan te heffen en lofliederen te zingen. Duizende gebeden, duizende pſalmen rijzen 'er ten hemel, die bij Gode minder waardig zijn, dan één zucht van den braaven man, om

Gode door goedheid gelijkvormig te worden. — En hoe vernederend een begrip moeten zij vormen van de groote oorzaak van alles, die haar zelfs beneden eenen broozen ſterveling doen daalen... Wie immers is de vriend van den verlichten Vorst, die, (ik ſpreek niet van eenen, die in weelde en overdaad verzoopen, te ſtomp is om vleijerij en waaren lof te onderſcheiden, die alleen ten doel heeft te overheerſchen en te verdrukken;) wie immers is de vriend van den verlichten Vorst, die het heil van zijne onderdaanen, maar eenigermaate, bedoelt, de man, die hem naderende, altijd de wierookgeuren uit het offervat der vleijerij voor zich doet opgaan, en intusſchen alle poogingen inſpant, om langs geheime wegen, de goede oogmerken van den

Vorst te dwarsboomen, of althans zich, naa de lichaamlijke dienstbetooning, aan den Vorst niets bekreunt; of is die man de vriend van den verlichten Vorst, die wel met den gepasten eerbied hem nader treedt, doch, die langs alle wegen de heilzaame oogmerken van den Vorst bevordert, en wien het geluk van den Vorst in alle betrekkingen dierbaar is. Wie is het, die hier kan, wie is het, die hier durft twijfelen, en dan zou Gode (ô ik ſidder, terwijl ik deeze gelijkenis maake) en dan zou Gode de wierook van vleijende gebeden behaagen, en zou den bidder, zou den langwijligen en in ſchijn eerbiedigen bidder, boven den man achten, die, met een ongeboogen hoofd, zijne woorden bijna te gering acht, om ze aan God, die alle zijne begeerten weet, uit te drukken,

ken, die door alle barning der tijden, het roer zijner gedachten altijd daar heenen gewend houdt, om overeenkomſtig met den wil van God te handelen. God is niet aan te bidden, dan door eenen eerlijken en oprechten handel, waar door de menschlijke ziel die kalmte gewaar wordt, waarin zij bezeft eenſtemmig met den wil van den God der Natuur gehandeld te hebben. — Voor God zijn wij ook in een' zeer waarachtigen zin geene Jooden, geene Heidenen, geene Mahomedaanen, geene Christenen, voor God zijn wij alle menſchen. De partijdigheid, die aan eenen vader jegens zijne kinderen, door de menſchen zelfs, en met veel reden, kwaalijk geduid wordt, kan bij God geen plaats hebben, of God zou ophouden volmaakt te zijn. De willekeur, het afſchuwlijkſte misgeboorte bij den

 mensch,

mensch, de grootfte vlek der Vorsten en der Grooten, kan niet in God gevonden worden, of God zoude ophouden God te zijn. Menfchen zijn voor den Schepper menfchen, van welk een kleur, van welk een volk, van welk een luchtftreek, van welk een geloof — alle menfchen hebben van hem het oorfpronglijk licht der reden ontvangen, om zich, door dat licht te volgen, gelukkig te maaken... De verlichtingen, die God van tijd tot tijd door aanzienlijke menfchen, die een aller gelukkigst gebruik van hun redelijk vermogen maakten, aan den mensch gefchonken heeft, die verlichtingen ftrekken alleen, om daar, waar het pad des leevens voor den voet van den veelal kortzigtigen mensch te duister wordt, een lamp te ftrekken, die hem voor ftruikelen

en

en vallen behoed. De denkbeelden te verbreiden van eenen Oorſprong der natuur, die van zijne voortreflijke hoedanigheden, en bovenal van zijne liefde voor het menschlijk, voor het redenmagtig ſchepſel; zijn oogmerk om het menschlijk leeven niet in den engen perk van dit kortſtondige in te krimpen, maar om alleen dit leeven tot een aanvangelijke ontwikkeling te doen dienen... Zie daar de naastbijgelegene bedoelingen van den verlichtenden glans der openbaaringen, die van tijd tot tijd deezen aardbol beſcheenen, en wier ſtraalen zo luisterrijk tot ons doorgedrongen zijn. Gelukkig zij, die de zuiverſte begrippen van het Godlijke Weezen ontvangen hebben, en, in het licht des Christendoms, den goeden God als den beminnelijkſten Vader leerden kennen;

laaten zij zich in dat voorrecht verheugen, maar dat zij dat voorrecht niet tot een oorzaak van trotschheid maaken; dat zij niet waanen, dat het gebed van het eene kind van God hem aangenaamer is, dan dat van het ander, indien beider harten even deugdzaam zijn, om dat het een aan de Zuid- en het ander aan de Noordpool woont, om dat zich het een een Mahomedaan en het ander een Christen noemt. De weldaadige, de nederige, de getrouwe, de maatige, waar te waereld, die deeze eigenschappen aankweekt, om daar door met den wil van het voortreflijkste Weezen zaamen te stemmen, is een waardig dienaar van God — en zijn wensch, zijne pooging, om een rein weldaadig hart te bewaaren, is de vrucht van eene liefde tot het

hoogſte goed, tot de waarheid, tot de deugd, — en die eigenſchappen worden in den hoogſten trap bij Gode gevonden, of liever maaken, zo ik mij zo ſtoflijk uit mag drukken, een gedeelte van zijn Weezen uit. Die zo voortreflijke eigenſchappen van God in den mensch zijn het, die zo harmonisch met Gods Weezen inſtemmen, dat zij hem niet anders dan welbehaagelijk kunnen zijn, die dezelve in eene ruime maate bezitten. 't Is niet te ontkennen, mijne vrienden, veelen, zeer veelen zijn de afwijkingen van het menschdom van de voortreflijke eigenſchappen, van de vereischte zuiverheid des harte, die Gode aangenaam is, — maar welk een volk, van welk een Godsdienstbelijdenis, heeft meer dan eenig ander aanſpraak op die voortreflijkheden...

 Geen

Geen ter waereld, — dezelfde misdaaden worden onder Christenen, Jooden en Barbaaren gepleegd, maar ook dezelfde deugden onder hun gevonden.

,, ô Hoe wenſchelijk, en hoe vereerende zou het zijn voor het Christendom, dat eene zo eigenaartige ſtrekking heeft, om in den mensch die eigenſchappen tot den hoogſten trap van volmaaktheid op te voeren; zo deszelfs belijders en aankleevers boven andere uitſtaken, in het betrachten van de pligten der liefde en weldaadigheid. Dan, helaas! dezelfde gruwelen van wreedheid, onmenschlijkheid en overgegeeven baatzucht, dezelfde dwaasheden van bijgeloof en dweeperij hebben plaats onder hun, die zich Christenen noemen,

jaa

jaa die zich wel deegelijk tegen de minste afwijking van dat, het geen men rechtzinnigheid noemt, in de bresſe ſtellen. En hij, die met een onbevooroordeeld oog den aart van het Christendom inziet, die deszelfs Godlijk voortreflijke zedeleer in haare volmaakte reinheid omhelst, daar het edele, ſchoone en groote in het character en in de bedrijven van den Grondlegger dier leere doorſtraalt, moet erkennen, dat 'er geene volksleere op aarde is, die meer ſtrekt, om den mensch tot deszelfs oorſpronglijke volmaaktheid op te voeren, om de driften van den mensch, die zo ligt tot buitenſpoorigheden uitſpatten, te breidelen; om den mensch eene zoete hoop in te boezemen op een leeven naa dit leeven, waarin hij tot zaligheden zal opklimmen,

die verre de hoogstvliegende Oosterſche verbeelding overtreffen zullen. Hoe gelukkig zou het menschdom zijn, indien het met den geest des Christendoms bezield, en met deszelfs edele gevoelens doordrongen, de groote wet van den grootſten Zedeleeraar volgde, en zijne bedrijven toetſte aan den onfeilbaaren regel van elkanderen zodanig te handelen, als men redelijker wijze, in het omgekeerd geval, door hem zou wenſchen behandeld te worden; indien ieder afzag van de eigenbaatige aankleeving aan de goederen deezer aarde, en niet gekluisterd aan de boeijen van rijkdom, eer en wellust, in navolging van den grooten Heer der Natuur alles aanwendde, om het verblijf hier op aarde, zo gelukkig te maaken, als beſtaanbaar was met het

nog

neg hooger doel van den ſterveling. Dan immers zouden geene vernielende oorlogen, geene bloedige oproeren, geene geweldige verdrukkingen, geene uitſpattingen der losbandigheid bekend zijn, dan zouden de ſchandelijke omkooping, noch de dwaaze trotschheid, op eenige zonder moeite aangeërfde en opgeſtapelde ſchatten, niet heerſchen op deeze aarde, noch de engelreine onſchuld door den baatzuchtigen en laagen wellusteling beloerd worden... dan zou de mensch waarlijk Godsdienstig zijn, en in plaats van Gode met pligtplegingen te willen paaijen, hem een rein harte opofferen."

Zo ſprak de deugdzaame ERNESTUS, tot zijne vrienden, en zijne taal was de taal van den eerlijken

man,

man, wiens harte vervuld was met de gevoelens van het waare Christendom, van de waaren Godsvereering. — De volgende uitboezeming, fluite deeze onze Befpiegeling:

ô Jefus! Menfchenvriend! Gij, die de onfterflijkheid
Voor ons zijt ingetreeden,
Wij volgen uwen weg, die recht ten Hemel leidt,
Met wankelende fchreden.
Hoe dikwerf trekken wij, als flechts één distel prikt,
Den voet te rug en weenen,
En zien, door 't kleenst gevaar bloôhartig afgefchrikt;
Wanhoopig om ons heenen.
Verwonderd flaan wij 't oog op 't kruishout, rood van bloed,
Waaraan Gij zegepraalde;
Waar Gij het grootst tafreel van Edelheid, van Moed —
Van Menfchenliefde maalde.

Doch ſteekt een ſplinterſlechts van 't kruis ons in het vleesch,
Wanhoopig, zwak van harte,
Belastren wij, te ras, geſchokt door laffe vrees,
God als de bron der ſmarte.
Den ſchijnb'ren vijand zelfs ſtort ijllings vloek bij vloek
Op zijn gedoemden ſchedel.
Vanwaar? — (hoe beeſt ons hart, bij 't vlugtigſte onderzoek,)
Wij zo ontaart — onëdel.
Ach, zo het helder licht, dat uit uw heilleer ſtraalt,
Nog vaak bezwalkt met wolken,
Eens op den duistren nacht van dwangzucht zegepraalt,
En blinkt in 't oog der volken;
Als 't waare Christendom, van band en keten vrij,
Ten zetel wordt verheven,
En boven aardsch geweld en priesterdwinglandij
Alom de wet mag geeven,
Wanneer geen Dweeperij, Staatkunde of Eigenbaat
Haar ſtelzels doen bezweeren.

Dan

Dan, Jefus, zal uw wet tot heil van Kerk en Staat,

Het Menschlijk hart regeeren.

Dan ziet het menschdom, u, uw Godlijk groote Deugd,

In onbezwalkte klaarheid,

Daar 't zich in broederliefde en heiligheid verheugt,

Bij 't reine licht der Waarheid.

A. LOOSJES, PZ.

HET HOUT

OF

BOSCHGEDACHTEN.

NB. Eerstdaagsch zal de zesde en laatste Bespiegeling met de Koperen Titelplaat, waarop in medaillon de *geheele* HAARLEMMERHOUT verbeeld is, afgeleverd worden. —

Bij den uitgeever deezes zijn mede te bekomen
en dit jaar uitgegeeven.

JOHN ADAMS, antwoord aan T. PAINE,
gr. 8vo. . . f :- 8-:
De Mislukte Schaaking, Tooneelſpel, gr. 8vo. f : - 5 - 8
gr. pap. f :- 12 -:
A. LOOSJES, PZ. ter gedachtenis van M.
NIEUWENHUIJZEN, gr. 8vo. f :- 4-
W. ROBERTSON, Geſchiedk. Onderzoek
over den Koophandel der Indiën, gr. 8vo. f 3 - : -:
VAN MARUM, Bedenkingen en Waarn.
betr. drenkelingen, met pl. gr. 8vo. f 1 - :-:
MERCIER, het jaar 2440 een droom, 2de
deel gr. 8vo. . . f 2- 4-:
Portrait van den Eerw. Heer AGE WIJNALDA
door W. HENDRIX, gegr. door J. DE
WIT. . . . f 1-10-:
Bijvoegſel op GRABENERS Brieven, gr.
8vo. - . . . f :- 6-:
De Roode Roos (een ſpreekwoord.) f : - 5 - 8
gr. pap f :- 10-:
TOWNSEND, Reize door Spanje, IIIde Dl.
1ſte Stuk. . . . f 1-12-:
KABINET VAN MODE EN SMAAK, Vde
deel met pl. . . f 4-16-:
J. MORES, Dagverhaal, ſtaande zijn verblijf
in Frankrijk, van Aug. tot December
deezes jaars, 1ſte, 2de en 3de Stuk. f 3- :-:
Afbeelding van den Tempel te Parijs. f :-8-:
Lijst van de Leden der Nationale Conventie,
met hunne ſtemming, over den dood
des Konings. . . f :- 8:-:

Bij.

Bijbelsche Tafreelen, 5 Afleveringen, met 21 pl. . . . f 2 - 6 -:

Portrait van M. NIEUWENHUIJZEN, *Med. Doctor*. . . . . f :- 16 -:

———————— proefdruk. . . f 1 - :-:

Portrait van de Zusters FERNING. f 1 - :-:

Portrait van WASHINGTON. . f : - 12 -

Atlas van Frankrijk, Twee afleveringen met de beschrijving. . f :- 12 :-:

Veit Webers Overleveringen der voorige Eeuwen, 1ste deel, gr. 8vo. . f 3 - :-:

A. LOOSJES, PZ. Coucij en Jaqueline, Romance, gr. 8vo. . . f 1 16 -:

H. W. ROUPPE, Verh. over de Ademhaahaling, gr. 8vo. . . f 1 - :-.

Historisch Schouwtooneel van 's Waerelds Lotgevallen, gr. 8vo. 1791. Julij, Aug. en Sept. IIde Dl. 1ste St. . f 6 - 3 4

ENFIELD, Handboek voor Predikanten. in 4to. . . f 2 - 4 :

MILLOT, vervolg door CHRISTIANI, XIIde Deel. . . f 1 - 16 -:

A. LOOSJES, PZ. Tooneeloefeningen, IVde Deel. . . f 1 : 10 -:

De Dweepster. . . f :- 5 - 8

Van deeze en de voorgaande

BESPIEGELING,

Zijn eenige weinige Exemplaaren met afgezette Plaaten, te bekomen à f 1 : 5 -: het Stuk.

De volgende en laatste BESPIEGELING, zal met een Gezigt van 't Sparreboschje vercierd zijn.